

स्वास्थ्य क्षेत्रमा साझेदारी निर्देशिका
२०७६

स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाह पथ, काठमाडौं

स्वास्थ्य क्षेत्रमा साझेदारी निर्देशिका, २०७६

स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
रामशाह पथ, काठमाडौं ।

विषयसूची

१. परिचय.....	१
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ निर्देशिकाको उद्देश्य	२
१.३ संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ	२
१.४ परिभाषा.....	३
२. साझेदारीका सिद्धान्त, कार्यक्षेत्र तथा संस्थागत व्यवस्था.....	४
२.१ साझेदारीका सिद्धान्त.....	४
२.२ साझेदारीका कार्यक्षेत्र.....	४
२.३ साझेदारीका लागि संस्थागत व्यवस्था.....	५
३. साझेदारी संज्ञौता तथा कार्यान्वयन	७
४. साझेदारहरूको भूमिका तथा जिम्मेवारी.....	८
५. अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाइ	१०
५.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन.....	१०
५.२ अनुभव तथा सिकाइ.....	११
६. साझेदारीको संज्ञौताको नवीकरण, परिमार्जन तथा समाप्ति	१२
६.१ संज्ञौताको नवीकरण तथा परिमार्जन	१२
६.२ संज्ञौताको समाप्ति.....	१२
७. विविध	१३
७.१ विद्यमान साझेदारीको व्यवस्थापन	१३
७.२ अन्य व्यवस्था.....	१३
८. अनुसूचीहरू.....	१५
अनुसूची १: स्वास्थ्य क्षेत्रमा विद्यमान साझेदारीका प्रकारका उदाहरणहरू.....	१५
अनुसूची २: निर्देशिकाको प्रयोगकर्ता.....	१६
अनुसूची ३: साझेदारीका लागि अवधारणा पत्रको खाका	१६

अनुसूची ४: साझेदारीका लागि संज्ञौता पत्रको खाका.....	१७
अनुसूची ५: प्रगति प्रतिवेदनको खाका.....	१८
अनुसूची ६: साझेदारीको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन खाका.....	१८
अनुसूची ७: स्वास्थ्य साझेदारी निर्देशक समिति	१९
अनुसूची ८: प्राविधिक कार्य समिति.....	२०

१. परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

१.१.१ नेपालको संविधानले निःशुल्क आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई नागरिकको मौलिक हकका रूपमा स्थापित गर्नुका साथै आकस्मिक स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गरेको छ । यसैगरी राष्ट्रिय स्वास्थ्य नीति २०७६ ले स्वास्थ्य क्षेत्रमा सरकारी, निजी तथा गैह-सरकारी क्षेत्रबीचको सहकार्य तथा साझेदारीलाई प्रवर्धन, व्यवस्थापन तथा नियमन गर्नुका साथै स्वास्थ्य शिक्षा, सेवा र अनुसन्धानका क्षेत्रमा निजी, आन्तरिक तथा बाह्य लगानीलाई प्रोत्साहन एवं संरक्षण गर्ने नीति लिएको छ । नेपाल सरकारको सार्वजनिक निजी साझेदारी नीति २०७२ ले सामाजिक आर्थिक विकासको लागि सार्वजनिक पूर्वाधार सेवाहरूको विकास तथा सञ्चालनमा सार्वजनिक निजी साझेदारी अभिवृद्धि गर्ने नीति लिएको छ । स्वास्थ्य सेवाका अधिकतम क्षेत्रलाई समेट्दै मुलुकभरि स्वास्थ्य सेवाको पहुँच बढाउन गैहसरकारी सेवाप्रदायक संस्थाहरूको संलग्नताको महत्वलाई आत्मसात् गर्दै नेपाल स्वास्थ्य क्षेत्र रणनीति (सन् २०१५- २०२०) ले सार्वजनिक- निजी साझेदारीको अवधारणालाई आत्मसात गरेको छ ।

१.१.२ माथि उल्लिखित संवैधानिक तथा नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयनका क्रममा जनस्वास्थ्य सेवा ऐन २०७५ जारी भएको छ । उक्त ऐनमा स्थानीय तहले प्रदेश तथा सङ्घ अन्तर्गत सञ्चालित स्वास्थ्य संस्थाहरूसँगको साझेदारीमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न सक्ने प्रावधान रहनुका साथै स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले निजी वा गैह सरकारी स्वास्थ्य संस्थासँग आवश्यक साझेदारी गर्न सक्ने व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी, पन्ध्रौँ योजनाको आधारपत्र (२०७६/७७- २०८०/८१) ले स्वास्थ्य सेवामा सरकारको नेतृत्वदायी भूमिका सुनिश्चित गर्दै सरकारी, निजी तथा गैहसरकारी क्षेत्रबीचको सहकार्य तथा साझेदारीलाई व्यवस्थापन तथा नियमन गर्ने रणनीति अङ्गीकार गर्नुका साथै यस सम्बन्धी निर्देशिका बनाउने उल्लेख गरेको छ ।

१.१.३ सरकारले वि. सं. २००७ साल देखि नै गैहसरकारी क्षेत्रसँग विशेषतः गैह-नाफामुलक संस्थाहरूसँग सहकार्य गरेको लामो इतिहास छ । वि. सं. २०४८ मा राष्ट्रिय स्वास्थ्य नीति आएपछि स्वास्थ्य क्षेत्रमा सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको वृद्धि हुनुका साथै निजी लगायत गैहसरकारी क्षेत्रको संलग्नता खासगरी अस्पताल, चिकित्सा शिक्षा, निदानात्मक सेवा र औषधि उत्पादनका क्षेत्रमा उल्लेखनीय रूपमा बढेको छ । नेपालको स्वास्थ्य क्षेत्रमा हाल सरकारी तथा गैहसरकारी साझेदारीका धेरै प्रकारका प्रारूपहरू प्रचलित छन् । यस अन्तर्गत (क) सरकारी स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापनका लागि गैहसरकारी संस्थासँग साझेदारी, (ख) जनस्वास्थ्यका कार्यक्रम सञ्चालन, जनशक्ति उत्पादन तथा सहूलियतपूर्ण स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि निजी तथा गैहसरकारी संस्थासँग साझेदारी, (ग) अनुदानको

प्रावधानसहित गैहसरकारी संस्था तथा सामुदायिक अस्पतालसँग साझेदारी र घ) सरकारी निकायहरूसँगको साझेदारी लगायत पर्दछन् । आँखा स्वास्थ्य, परिवार नियोजन, सुरक्षित मातृत्व जस्ता स्वास्थ्य सेवा र स्थान विशेषमा स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि साझेदारीका उल्लेख्य उदाहरणहरू छन् । विद्यमान साझेदारीसम्बन्धी विस्तृत जानकारी अनुसूची १ मा छ । स्वास्थ्यमा निजी क्षेत्र सहर केन्द्रीत र उपचारात्मक सेवामा बढी संलग्न देखिएतापनि स्वास्थ्यका अन्य विधाहरूमा पनि निजी क्षेत्रको सहभागिता क्रमशः बढ्दो छ ।

१.१.४ सङ्घीयतासँगै स्वास्थ्य क्षेत्रका जिम्मेवारी तथा कार्यहरू तीन तहका सरकारहरू बीच विभाजन भई आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको प्रमुख दायित्व स्थानीय तहमा रहनुका साथै तीनै तहमा स्वास्थ्य क्षेत्र सम्बन्धी व्यवस्थापकीय कार्यहरू रहेको सन्दर्भमा अन्तर सरकारी निकायहरू बीचको साझेदारीको सान्दर्भिकता समेत बढेको छ । निर्देशिकाको अभावमा साझेदारी संझौताको स्वरूपमा एकरूपता नहुनुका साथै संझौता बिना नै आपसी समझदारीमा साझेदारीका कार्य गरिने गरेका उदाहरणहरू पनि छन् । यस सन्दर्भमा स्वास्थ्य क्षेत्रमा गरिने निजी तथा गैहसरकारी क्षेत्रको साझेदारी तथा लगानीलाई आम नागरिकको हितमा प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थित गर्नका लागि यो निर्देशिका तयार गरिएको छ । यस निर्देशिकाको संभाव्य प्रयोगकर्ताहरू अनुसूची २ मा दिइएको छ ।

१.२ निर्देशिकाको उद्देश्य

यस निर्देशिकाको मुख्य उद्देश्य साझेदारी मार्फत वित्तीय स्रोतको प्रभावकारी सदुपयोग गर्दै गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा समतामूलक पहुँच स्थापित गर्नु हो । यस निर्देशिकाको निर्दिष्ट उद्देश्यहरू देहायअनुसार छन् ।

(क) स्वास्थ्य क्षेत्रमा गरिने साझेदारीको प्रक्रियालाई सहजीकरण गर्नु,

(ख) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहमा स्वास्थ्य क्षेत्रमा गरिने साझेदारीमा एकरूपता ल्याउनु,

(ग) साझेदारीमार्फत सरकारी, निजी तथा गैह सरकारी संस्थाको सहभागिता तथा पारस्परिक जवाफदेहिता अभिवृद्धि गर्नु ।

१.३ संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

१.३.१ स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी, गुणस्तरीय तथा सर्वसुलभ तुल्याउँदै स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको समतामूलक पहुँच स्थापित गर्नका लागि जनस्वास्थ्य सेवा ऐन २०७५ को दफा ६४ को अधिकार प्रयोग गरी स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयले यो "स्वास्थ्य क्षेत्रमा साझेदारी निर्देशिका, २०७६" तयार गरेको छ ।

१.३.३ यो निर्देशिका तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

१.४ परिभाषा

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा:

- १.६.१ "मन्त्रालय" भन्नाले सङ्घीय तहमा रहेको स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय सम्झनु पर्दछ ।
- १.६.२ "साझेदारी" भन्नाले निश्चित उद्देश्य प्राप्तिका लागि पारस्परिक समझदारी तथा सहमतिमा अन्तर-सरकारी एवं सरकारी र निजी वा गैहसरकारी संस्थाहरूबीच संझौता मार्फत गरिने कार्यलाई सम्झनु पर्दछ ।
- १.६.३ "सरकारी संस्था" भन्नाले आंशिक वा पूर्ण सरकारी स्वामित्वमा रहेका सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहमा रहेका संस्था संझनु पर्दछ । यसले आंशिक वा पूर्ण स्वायत्त सरकारी निकायलाई समेत जनाउँदछ ।
- १.६.४ "सरकारी स्वास्थ्य संस्था" भन्नाले सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबाट सञ्चालित स्वास्थ्य संस्था सम्झनु पर्दछ र सो शब्दले स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित अन्य सरकारी संस्था समेतलाई जनाउँदछ ।
- १.६.५ "निजी तथा गैहसरकारी स्वास्थ्य संस्था" भन्नाले प्रचलित कानूनबमोजिम स्वीकृति लिई निजी तथा गैहसरकारी क्षेत्रको लगानी तथा स्वामित्वमा सञ्चालन भएका स्वास्थ्य संस्था सम्झनु पर्दछ र सो शब्दले गैह सरकारी वा निजी क्षेत्रको लगानी तथा स्वामित्वमा सञ्चालित स्वास्थ्य क्षेत्रसँग सम्बद्ध विश्व विद्यालय, शैक्षिक प्रतिष्ठान, सहकारी, गुठी वा गैह नाफामूलक सामुदायिक संस्था समेतलाई जनाउँदछ ।
- १.६.६ "अवधारणा पत्र" भन्नाले साझेदारी गर्ने प्रयोजनका लागि मन्त्रालय वा अधिकार प्राप्त सरकारी संस्थाले तयार गर्ने यस निर्देशिकाको अनुसूची ३ बमोजिमको दस्तावेजलाई जनाउँदछ ।
- १.६.७ "संझौता पत्र" भन्नाले साझेदारी सञ्चालनका लागि सम्बन्धित साझेदार संस्थाहरूले दस्तखत गरेको साझेदारीको दस्तावेजलाई जनाउँदछ ।
- १.६.८ "प्रथम पक्ष" भन्नाले सरकारी तहबाट साझेदारीमा संलग्न हुने मन्त्रालय वा अन्य सरकारी निकायलाई जनाउँदछ । एकभन्दा बढी सरकारी निकाय एउटै साझेदारीमा संलग्न भएको अवस्थामा साझेदारी संझौतामा उल्लेख गरे बमोजिम हुनेछ ।
- १.६.९ "दोस्रो पक्ष" भन्नाले प्रथम पक्ष (सरकारी निकाय) सँग साझेदारीमा कार्य गर्न इच्छुक वा साझेदारी संझौता गरेका संस्थालाई जनाउँदछ । दुईभन्दा बढी संस्थाहरू साझेदारको रूपमा रहने गरी गरिने साझेदारी संझौता सोही संझौता परिभाषित गरेबमोजिम हुनेछ ।

२. साझेदारीका सिद्धान्त, कार्यक्षेत्र तथा संस्थागत व्यवस्था

२.१ साझेदारीका सिद्धान्त

स्वास्थ्य क्षेत्रमा गरिने साझेदारी देहाय बमोजिमका सिद्धान्तबाट निर्देशित हुनेछन्।

- (क) जनस्वास्थ्यमा अधिकतम उपलब्धि,
- (ख) समतामूलक पहुँच,
- (ग) गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा,
- (घ) पारदर्शिता,
- (ङ) पारस्परिक जवाफदेहिता,
- (च) मूल्य सार्थकता (value for money) ।

२.२ साझेदारीका कार्यक्षेत्र

२.२.१ स्वास्थ्य क्षेत्रसँग सम्बद्ध सरकारी संस्थाले देहाय बमोजिमका राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूसँग साझेदारी गर्न सक्नेछन् ।

- (क) गैहसरकारी संस्था,
- (ख) निजी संस्था,
- (ग) सहकारी संस्था,
- (घ) विश्व विद्यालय तथा प्रतिष्ठान,
- (ङ) गुठी तथा ट्रष्ट,
- (च) समुदायमा आधारित संस्था,
- (छ) सरकारी संस्था ।

तर अन्तर्राष्ट्रिय संस्थासँग साझेदारी गर्दा नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयको पूर्व स्वीकृति लिनुपर्ने छ ।

२.२.२ देहाय बमोजिम वित्तीय वा अन्य स्रोत व्यवस्थापन गर्ने गरी साझेदारी गर्न सकिनेछः

- (क) सरकारी निकायले दोस्रो पक्षलाई वित्तीय र/वा अन्य स्रोत प्रदान गर्ने गरी गरिने साझेदारी । यस्ता साझेदारी संझौता गर्नका लागि वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेटमा आवश्यक बजेटको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।
- (ख) सरकारी निकायले दोस्रो पक्षबाट वित्तीय र/वा अन्य स्रोत प्राप्त गर्ने गरी गरिने साझेदारी ।
- (ग) साझेदार निकायहरूबीच वित्तीय स्रोतको आदान प्रदान नगरी स्रोत तथा साधनको उपयोग तथा कार्यगत आधारमा सहकार्य गर्ने गरी गरिने साझेदारी ।

२.२.३ साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालनका क्रममा नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिएको रकमको उपयोग गर्दा प्रचलित आर्थिक कार्यविधि ऐन र सार्वजनिक खरिद ऐन बमोजिम हुनु पर्नेछ ।

- २.२.४ साझेदारीका लागि नेपाल सरकारबाट अनुदानको व्यवस्था गर्दा अनुदानको रकम उक्त साझेदारीसँग सम्बद्ध योजनाको कुल अनुमानित लागतको ६० प्रतिशतसम्म वा एक पटकमा एक करोड रूपैयाँ नबढ्ने गरी व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
- २.२.५ नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिने अनुदान रकम पूर्वाधार विकास, उपकरण लगायत स्वास्थ्य सेवा प्रवाह तथा सेवाको गुणस्तर सुधारसँग सम्बन्धित विषयहरूमा मात्र उपयोग गर्न सकिनेछ । सो रकम प्रशासनिक वा सञ्चालन खर्चका लागि उपयोग गर्न मिल्ने छैन ।
- २.२.६ नाफामूलक निजी संस्थासँग अन्य विषयहरूमा साझेदारी गरेतापनि त्यस्ता संस्थाहरूलाई सरकारी अनुदान रकम दिन मिल्ने छैन ।

२.३ साझेदारीका लागि संस्थागत व्यवस्था

सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहमा साझेदारीको व्यवस्थापन गर्नका लागि देहायबमोजिम संस्थागत व्यवस्था गरिएको छ :

- २.३.१ स्वास्थ्य साझेदारीसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण कार्यहरूको नेतृत्व प्रदान गर्न अनुसूची ७ मा उल्लेख भएबमोजिमको निर्देशक समिति तथा प्राविधिक कार्य तथा समन्वयका लागि अनुसूची ८ बमोजिमको कार्य समिति रहनेछ । साझेदारी सम्बन्धी कार्यका लागि मन्त्रालयको नीति, योजना तथा अनुगमन महाशाखाले सम्पर्क विन्दुको रूपमा कार्य गर्नेछ ।
- २.३.२ प्रदेश तहमा सामाजिक विकास मन्त्रालयको स्वास्थ्य सम्बन्धी विषय हेर्ने महाशाखाले साझेदारीका लागि सम्पर्क विन्दुको रूपमा कार्य गर्नेछ ।
- २.३.३ स्थानीय तहमा सम्बन्धित स्थानीय तहको स्वास्थ्य सम्बन्धी विषय हेर्ने शाखाले साझेदारीका लागि सम्पर्क विन्दुको रूपमा कार्य गर्नेछ ।
- २.३.४ साझेदारी कार्यान्वयनको सहजीकरणका लागि उपयुक्त साझेदार संस्थाको समेत प्रतिनिधित्व हुने गरी सहजीकरण समिति गठन गर्न सकिनेछ ।
- २.३.५ साझेदारी सम्बन्धी प्रगति र सिकाइहरूको आदान प्रदान गर्ने वातावरण सृजना गरी अन्तर सरकारी निकायहरूबीच समन्वय र सहकार्य अभिवृद्धि गर्नुपर्नेछ ।
- २.३.६ प्रदेश र स्थानीय तहले यस निर्देशिकालाई नमुनाको रूपमा लिई साझेदारी सञ्चालन गर्न वा मार्गदर्शनको रूपमा लिई छुट्टै निर्देशिका बनाउन सक्नेछन् ।
- २.३.७ प्रदेश तथा स्थानीय तहमा स्वास्थ्य क्षेत्रको संस्थागत विकास तथा सुदृढीकरणका लागि औचित्यका आधारमा लागत सहभागिता वा स्वास्थ्य प्रविधि प्रबर्द्धन वा अन्य यस्तै आधारमा समेत साझेदारी गर्न सकिनेछ ।
- २.३.८. साझेदारीका विषयवस्तुहरू देहाय बमोजिम हुनेछन् :
- क) स्वास्थ्य संरचना तथा स्वास्थ्य सेवाको विस्तारका कार्य,
- ख) स्वस्थ जीवनशैली प्रबर्द्धन तथा जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पार्ने तत्वहरूको न्यूनीकरण सम्बन्धी कार्य,

- ग) लैंगिक तथा अन्य हिसासँग सम्बन्धित स्वास्थ्य सम्बद्ध विषयहरूको समाधान सम्बन्धी कार्य,
- घ) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य तथा मानवीय सेवा (उद्धार/उपचार) सम्बन्धी कार्य,
- ङ) निश्चित क्षेत्र वा वर्ग विशेषमा रहेका स्वास्थ्य समस्या समाधानका कार्य,
- च) स्वास्थ्य सूचना प्रणाली व्यवस्थित गर्ने कार्य,
- छ) प्राथमिकताका स्वास्थ्य सूचकहरूमा सकारात्मक योगदान गर्ने कार्य,
- ज) स्वास्थ्यजन्य फोहरमैलाको एकीकृत व्यवस्थापनको कार्य,
- झ) कुनै क्षेत्र विशेषमा समग्र स्वास्थ्य प्रणालीको सुदृढीकरण गर्ने कार्य,
- ञ) मन्त्रालयले औचित्यका आधारमा परिभाषित गरेका थप विषयवस्तुहरू।

३. साझेदारी संज्ञौता तथा कार्यान्वयन

साझेदारी संज्ञौता तथा कार्यान्वयन प्रक्रिया देहाय बमोजिम हुनेछ :

- ३.१ साझेदारी गर्नका लागि साझेदारीको औचित्य र अपेक्षित नतिजा खुलाई साझेदारीको अवधारणा पत्र तयार गर्नुपर्नेछ ।
- ३.२ सामान्यतया पहिलो पक्षले अवधारणा पत्र तयार गर्नुपर्नेछ । तर सरकारी निकायसँग साझेदारी गर्न इच्छुक संस्थाले अवधारणा पत्रको मस्यौदा तयार गरी सम्बन्धित सरकारी निकाय समक्ष पेश गर्न सक्नेछ । अवधारणा पत्रमा कम्तीमा पनि अनुसूची ३ बमोजिमका विषयहरू समावेश भएको हुनुपर्नेछ ।
- ३.३ सम्बन्धित सरकारी निकायले अवधारणा पत्र आधिकारिक वेबसाइट, विद्युतीय सञ्चार माध्यमबाट सार्वजनिक गर्ने वा सम्बन्धित सूचीकृत संस्थाहरूलाई उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।
- ३.४ देहायबमोजिमका आधारभूत मापदण्ड पूरा गरेका इच्छुक संस्थाहरूले अवधारणा पत्र अनुरूप हुने गरी साझेदारीका लागि सम्बन्धित सरकारी निकाय समक्ष प्रस्ताव पेश गर्नुपर्नेछ :
 - (क) नियमानुसार सम्बन्धित सरकारी निकायमा दर्ता तथा नवीकरण गरेको प्रमाणपत्र ।
 - (ख) अधिकार प्राप्त सम्बन्धित निकायबाट प्राप्त अनुमति पत्र ।
 - (ग) संस्थाको विवरण तथा कार्यक्षेत्र सहितको वेबसाइट वा सो सम्बन्धी दस्तावेज भएको ।स्पष्टीकरण :- साझेदारीको विषयअनुसार मन्त्रालयले साझेदारीका लागि थप मापदण्ड परिभाषित गर्न सक्नेछ र उक्त मापदण्डहरू साझेदारी गर्न इच्छुक संस्थाले पूरा गरेको हुनुपर्नेछ ।
- ३.५ साझेदारीका लागि अनुसूची ८ मा उल्लिखित समितिले प्राप्त प्रस्तावहरूको समीक्षा गर्नेछ ।
- ३.६ समीक्षाका आधारमा संभाव्य साझेदार संस्थाको छनौट गर्नुपर्नेछ । सरकारी निकाय र साझेदारीका लागि छनौट भएको संस्थाले आपसी छलफलमा अनुसूची ४ बमोजिमको ढाँचा अनुरूप हुने गरी साझेदारी संज्ञौताको दस्तावेज तयार गर्नुपर्नेछ ।
- ३.७ साझेदारीको संज्ञौता पत्र तयार भएपछि सम्बन्धित पक्षहरूको हस्ताक्षरसहित संस्थाको छाप लागेको संज्ञौताको सक्कल प्रति साझेदार संस्थालाई प्रदान गर्नुपर्नेछ ।
- ३.८ कार्यान्वयनको क्रममा आउने चुनौती, समस्या तथा सम्भावित विलम्बबारे सम्बद्ध साझेदार निकाय वा संस्थालाई समयमै जानकारी गराउनुपर्नेछ ।
- ३.९ प्राकृतिक विपत्ति, महामारी तथा आपतकालीन अवस्थामा स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको सुनिश्चितताका लागि सरकारी निकायले छोटो प्रक्रिया अपनाई साझेदारी गर्न सक्नेछ ।
- ३.१० साझेदारी कार्यान्वयनका क्रममा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा लगायत नेपाल सरकारले नागरिकका लागि निःशुल्क रूपमा प्रदान गर्ने गरिएका स्वास्थ्य सेवाहरूमा शुल्क लिन पाइनेछैन ।

४. साझेदारहरूको भूमिका तथा जिम्मेवारी

- ४.१ साझेदारीका लागि प्रथम पक्षको भूमिका तथा जिम्मेवारी देहाय बमोजिमका हुनेछ :
- (क) साझेदारीको कार्यान्वयनका लागि सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने र आवश्यकता अनुसार कर्मचारी खटाउने,
 - (ख) साझेदारी सम्बन्धमा गुणस्तर सुनिश्चितता र प्रतिवेदनका लागि स्पष्ट ढाँचा उपलब्ध गराउने,
 - (ग) राष्ट्रिय मापदण्ड, प्रोटोकल र निर्देशिका अनुरूप भए नभएको अनुगमन गर्ने,
 - (घ) साझेदार संस्थाहरूबीच नियमित रूपमा छलफल तथा अन्तरक्रिया मार्फत अनुभव तथा सिकाइ साटासाटका लागि आवश्यक पद्धति लागू गर्ने,
 - (ङ) सान्दर्भिक सूचना तथा जानकारी उपलब्ध गराउने, कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्ने तथा आवश्यकताअनुसार स्थलगत अवलोकन गर्ने,
 - (च) उपलब्धता र औचित्यका आधारमा साझेदारीका लागि सार्वजनिक संरचना वा सम्पत्ति उपयोगको सुविधा प्रदान गर्ने,
 - (छ) साझेदार संस्थाले खरिद गर्ने उपकरण वा सामग्रीमा राजश्व छुटका लागि सहजीकरण गर्ने।
- ४.२ साझेदारी संझौताको कार्यान्वयन गर्नुका साथै प्रगति प्रतिवेदन नियमित रूपमा तयार गरी प्रथम पक्षलाई उपलब्ध गराउने जिम्मेवारी दोस्रो पक्षको हुनेछ ।

४.३ कार्यान्वयनका क्रममा हुन सक्ने विवाद वा द्विविधा न्यूनीकरण लागि दफा ४.१ का अतिरिक्त देहाय बमोजिमका विषयहरूमा साझेदार संस्थाहरूको भूमिका तथा जिम्मेवारी साझेदारी सम्झौतामा स्पष्ट गर्नुपर्नेछ :

- (क) भौतिक पूर्वाधारको उपयोग तथा व्यवस्थापन,
- (ख) आर्थिक दायित्व तथा वित्तीय स्रोत परिचालन,
- (ग) साझेदारीको व्यवस्थापन तथा सञ्चालन पद्धति,
- (घ) कार्य सञ्चालनका लागि जनशक्ति व्यवस्थापन,
- (ङ) गुणस्तर सुनिश्चितता तथा समतामूलक पहुँच,
- (च) उपकरण तथा सामग्रीको व्यवस्थापन,
- (छ) अनुगमन, प्रगति समीक्षा तथा मूल्याङ्कन,
- (ज) दिगोपनाका लागि संस्थागत व्यवस्था,
- (झ) वातावरणीय प्रभाव तथा जोखिम व्यवस्थापन ।

५. अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाइ

५.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

- ५.१.१ साझेदारी कार्यान्वयन सम्बन्धी अनुगमनको प्राथमिक दायित्व प्रथम पक्षको हुनेछ । तथापि, अनुगमनमा दोस्रो पक्ष र विषय विज्ञको प्रतिनिधित्वलाई प्रोत्साहित गर्नुपर्नेछ ।
- ५.१.२ आवधिक प्रगति प्रतिवेदन, स्थलगत अवलोकन तथा सार्वजनिक जानकारीमा आएका विषयवस्तु समेतको आधारमा अनुगमन गर्न सकिनेछ ।
- ५.१.३ साझेदारीको प्रगति प्रतिवेदन संज्ञौता अनुरूप अर्धवार्षिक/वार्षिक रूपमा बुझाउनुपर्नेछ । प्रगति प्रतिवेदन अनुसूची ५ बमोजिम तयार गर्नुपर्नेछ ।
- ५.१.४ सम्बन्धित सरकारी निकायले स्वास्थ्य क्षेत्रमा साझेदारी सम्बन्धमा भएका प्रगतिको समग्र प्रतिवेदन वार्षिक रूपमा तयार गरी सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्नेछ । साझेदारीमा भएका प्रगतिबारे स्वास्थ्य क्षेत्रको साझेदारी मञ्च (Health Sector Partnership Forum) मा समीक्षा गरिनेछ ।
- ५.१.५ साझेदारी सम्बन्धी क्रियाकलापका साथै अपेक्षित उपलब्धि र नतिजाहरू सहितको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन खाका साझेदारहरू बीचको आपसी सहमतिमा तयार गर्नुपर्नेछ । प्रस्तावित क्रियाकलाप, उपलब्धि तथा नतिजाहरू यथार्थपरक, हासिल योग्य र साझेदारीको उद्देश्य अनुरूप हुनुपर्नेछ । अनुगमन तथा मूल्याङ्कन खाकामा कम्तीमा पनि अनुसूची ६ बमोजिमका विषयहरू समावेश गर्नुपर्नेछ ।
- ५.१.६ साझेदारीबाट प्राप्त हुने अपेक्षित नतिजा लक्षित गरी आन्तरिक वा बाह्य मूल्याङ्कन सम्बन्धी स्पष्ट व्यवस्था साझेदारी सम्झौतामा गर्नुपर्नेछ ।
- ५.१.७ अनुगमन तथा प्रगति प्रतिवेदनका आधारमा साझेदारीको आवधिक मूल्याङ्कन गर्नुपर्नेछ । यस कार्यका लागि प्राविधिक, वित्तीय, कार्यक्रम तथा अन्य विशेषज्ञसहितको टोली गठन गरी खटाउन सकिनेछ ।
- ५.१.८ अनुदान बापत प्रदान गरिएको रकमको प्रचलित कानूनअनुसार लेखापरीक्षण गर्नुपर्नेछ र लेखा परीक्षकको प्रतिक्रिया सहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन साझेदारी संज्ञौता अनुरूप सम्बद्ध सरकारी निकायमा बुझाउनुपर्नेछ ।
- ५.१.९ सरकारी कोषबाट प्रदान गरिएको अनुदान रकमको अन्तिम लेखापरीक्षण महालेखा परीक्षकको कार्यालयले समेत गर्न सक्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
- ५.१.१० एक वर्षभन्दा बढी अवधिका लागि हुने साझेदारीका लागि सामाजिक परीक्षणको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

५.२ अनुभव तथा सिकाइ

- ५.२.१ साझेदारीको कार्यान्वयन प्रक्रिया, प्रभावकारिता र चुनौतीहरू समेत समावेश गरी साझेदारी सम्बन्धी सिकाइहरूको नियमित रूपमा अभिलेखीकरण गर्नुपर्नेछ । यस्ता सिकाइहरू सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह र सम्बन्धित निकायहरूलाई सूचित गर्नका लागि उपयुक्त माध्यमबाट सार्वजनिकरण गर्नुपर्नेछ ।
- ५.२.२ साझेदारी सम्बन्धी मूल्याङ्कनमा देखिएका प्रमुख विषयहरू सार्वजनिकीकरण गर्नका लागि उपयुक्त पद्धति अवलम्बन गर्नुपर्नेछ ।
- ५.२.३ साझेदारीले लक्षित वर्गमा पुऱ्याएको योगदान सम्बन्धी विषय समेत साझेदारीको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा समावेश गर्नुपर्नेछ र यसबाट प्राप्त सिकाइलाई भविष्यमा साझेदारी संझौता गर्दा ध्यान दिनुपर्नेछ ।

६. साझेदारीको संझौताको नवीकरण, परिमार्जन तथा समाप्ति

६.१ संझौताको नवीकरण तथा परिमार्जन

- ६.१.१ अनुगमन एवं नियमित प्रतिवेदन तथा निष्पक्ष मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको आधारमा औचित्य विचार गरी मन्त्रालयले साझेदारी संझौता परिमार्जन वा नवीकरण गर्न सकिनेछ ।
- ६.१.२ तीन वर्ष भन्दा बढी समयावधिका लागि गरिएका साझेदारी संझौताको स्वतन्त्र मूल्याङ्कन गरी सो बाट प्राप्त सुझावका आधारमा मात्र साझेदारीको नवीकरण गर्न सकिनेछ ।

६.२ संझौताको समाप्ति

६.२.१ निम्न अवस्थामा साझेदारले मनासिव कारणसहित कम्तीमा तीन महिनाको लिखित पूर्व सूचना दिई संझौता भंग गर्न सकिनेछ :

- (क) साझेदार संस्थाले संझौता बमोजिमका दायित्वहरू पूरा नगरेमा,
- (ख) संझौता भएको मितिले ३ महिनासम्म पनि संझौता बमोजिमका कार्य प्रारम्भ नगरेमा,
- (ग) साझेदार संस्था आर्थिक अनियमितता वा भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलापमा संलग्न भएको पाइएमा,
- (घ) साझेदार संस्था सामाजिक, सांस्कृतिक तथा धार्मिक सहिष्णुतामा खलल पुऱ्याउने कार्यमा संलग्न भएको पाइएमा,
- (ङ) साझेदारी कार्यान्वयनका क्रममा जनस्वास्थ्य तथा वातावरणमा प्रत्यक्ष रूपमा नकारात्मक प्रभाव पार्ने कार्य गरेमा,
- (च) साझेदार संस्था यौनजन्य वा अन्य हिंसाका कार्यमा समावेश भएको पाइएमा,
- (छ) साझेदार संस्था गैहकानुनी कार्यमा संलग्न भएको पाइएमा,
- (ज) साझेदार संस्थाको स्वार्थ बाझिएको प्रमाण भेटिएमा,

तर, सम्झौता भंग गर्नु पूर्व सम्बन्धित साझेदारलाई सात दिनको समय उपलब्ध गराई सफाई पेश गर्ने मौका दिनुपर्नेछ ।

६.२.२ साझेदारी संझौता बमोजिम अनुदान रकम प्राप्त गर्ने निकायले संझौता बमोजिम गरेको खर्चको लेखा परीक्षण नगराएको वा लेखा परीक्षणका सुझावहरू कार्यान्वयन नगरेको अवस्थामा वित्तीय स्रोत प्रदान गर्ने साझेदार संस्थाले सुधारका लागि निर्देशनहरू प्रदान गर्न सक्नेछ । सम्बन्धित साझेदार संस्थाले यस्ता निर्देशनहरूको पालना नगरेमा संझौता संशोधन वा संझौता रद्द गर्ने प्रक्रियामा जान सकिनेछ ।

६.२.३ संझौता रद्द भएमा वा संझौताको म्याद थप नभएमा वा अन्य कुनै कारणले साझेदारी समाप्त भएमा संझौता कार्यान्वयनका क्रममा प्रत्यक्ष रूपमा प्रयोग गरिएका सम्पत्ति तथा उपकरणहरू सरकारी निकायलाई हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

७. विविध

७.१ विद्यमान साझेदारीको व्यवस्थापन

- ७.१.१ यो निर्देशिका कार्यान्वयन हुनु पूर्व गरिएका साझेदारी संझौताहरूलाई क्रमशः यस निर्देशिकाको दायरामा ल्याइनेछ ।
- ७.१.२ साझेदारी संझौता नगरी सञ्चालनमा रहेका साझेदारी प्रकृतिका कार्यक्रमहरूलाई यसै निर्देशिका बमोजिम संझौता गरी व्यवस्थित गरिनेछ ।

७.२ अन्य व्यवस्था

- ७.२.१ कार्यान्वयनको चरणमा संझौताका कुनै शर्तको पालना गर्ने सम्बन्धमा विवाद देखा परेमा दुवै पक्षको आपसी सहमतिमा विवादको समाधान गरिनेछ । कुनै विवाद समाधानमा जटिलता उत्पन्न भएमा मध्यस्थता सम्बन्धी प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ ।
- ७.२.२ यस निर्देशिका बमोजिम सरकारी निकायबाट अनुदान प्राप्त गर्ने संस्थाहरूले तोकिए बमोजिमको ढाँचामा प्रतिवेदन पेश नगर्ने वा पेश भएको प्रतिवेदन सन्तोषजनक नभएमा त्यस्ता संस्थाहरूलाई सरकारी निकायबाट निकास दिने बाँकी अनुदान रकम मध्ये आंशिक वा पूरै रकम रोक्का गर्न वा रद्द गर्न सकिनेछ ।
- ७.२.३ सरकारी निकायबाट अनुदान रकम प्राप्त गर्ने संस्थाले यस निर्देशिका अनुरूपको संझौता बमोजिम खर्चको व्यवस्थापन गरेको नपाईएमा त्यस्ता संस्थालाई प्रचलित कानूनबमोजिम आवश्यक कारवाही गरी सरकारी निकायबाट निकास भइसकेको रकम सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ ।
- ७.२.४ सरकारी सम्पत्ति दोस्रो पक्षले प्रयोग गर्ने गरी गरिने साझेदारीमा उक्त सम्पत्तिको साझेदारी अवधिका लागि बीमा गर्नुपर्नेछ ।
- ७.२.५ साझेदारी अवधिभित्र दोस्रो पक्षले साझेदारीसँग सम्बन्धित व्यवस्थापनमा परिवर्तन गर्नुपर्ने भएमा प्रथम पक्षलाई यथा सम्भव छिटो जानकारी गराउनुपर्नेछ ।
- ७.२.६ साझेदारी कार्यान्वयन गर्ने साझेदारले सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहसँग सम्झौताबमोजिम आवश्यक समन्वय गर्नुपर्नेछ ।
- ७.२.७ यस निर्देशिकामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि मन्त्रालय वा मातहतका सरकारी निकायले नियमित रूपमा सरकारी अस्पताल तथा स्वास्थ्य क्षेत्रसँग सम्बद्ध स्वायत्त एवं नियमनकारी संस्था लगायतका सरकारी निकायहरूलाई वार्षिक बजेटका रूपमा अनुदान प्रदान गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन । तर यस्ता निकाय वा संस्थाहरूलाई वार्षिक बजेटका रूपमा अनुदान प्रदान गर्दा सो अनुदान रकम खर्च गर्ने आधार तथा अपेक्षित उपलब्धिहरू समेत खुलाई क्रमशः कार्यसम्पादनमा आधारित बजेट बाँडफाँड पद्धति लागू गरिनेछ ।
- ७.२.८ सरकारी निकायमा कार्यरत कुनै कर्मचारीको प्रत्यक्ष लगानी भएका संस्थालाई उक्त सरकारी निकाय प्रथम पक्ष हुने गरी यस निर्देशिका बमोजिम अनुदान गरिने छैन ।

- ७.२.९ दोस्रो पक्षले नेपाल सरकार वा नेपाल सरकार मातहतका निकायबाट सोही आर्थिक वर्षका लागि अन्य कुनै अनुदान रकम प्राप्त गरेको भएमा दोस्रो पक्षले प्रथम पक्षलाई संझौता गर्नु पूर्व उक्त कुराको जानकारी गराउनुपर्नेछ ।
- ७.२.१० साझेदारीको कार्यान्वयनमा प्राप्त सिकाइहरूका आधारमा साझेदारीलाई थप प्रभावकारी बनाउनका लागि तीन वर्षको कार्यान्वयनपश्चात् यस निर्देशिकाको पुनरावलोकन गरिनेछ ।

८. अनुसूचीहरू

अनुसूची १: स्वास्थ्य क्षेत्रमा विद्यमान साझेदारीका प्रकारका उदाहरणहरू

मन्त्रालयले निश्चित सेवा बापत निजी तथा गैह्रसरकारी संस्थालाई गरिने भुक्तानी

- संस्थागत सुत्केरी सेवा (आमा कार्यक्रम),
- विपन्न नागरिक उपचार कार्यक्रम,
- नवजात उपचार सेवा,
- शैक्षिक प्रतिष्ठानहरूले छात्रवृत्तिमा चिकित्सा शिक्षा प्रदान गर्ने ।

मन्त्रालयले निजी तथा गैह्रसरकारी संस्थालाई अनुदान प्रदान गर्ने

- सामुदायिक अस्पतालहरूलाई अनुदान,
- कार्य सम्पादनमा आधारित अनुदान संज्ञौता,
- अन्य संस्थाहरूलाई प्रदान गरिने अनुदान (जस्तै, नेपाल नेत्र ज्योति सङ्घ, रक्त सञ्चार सेवा)।

सरकारी स्वास्थ्य संस्थाको गैह्रसरकारी संस्थाले व्यवस्थापन गर्ने

- लमजुङ सामुदायिक अस्पताल,
- बयालपाटा अस्पताल,
- चरिकोट अस्पताल ।

सरकारी सम्पत्ति तथा अन्य स्रोत निजी तथा गैह्रसरकारी संस्थालाई उपयोग गर्न दिने

- मिसन अस्पतालहरू,
- ट्रमा सेन्टरको नगद काउन्टर बैकमार्फत व्यवस्थापन ।

सामाजिक सहकार्य: मुख्यतः कार्यक्रम वा सेवामा आधारित

- निजी तथा गैह्र सरकारी संस्थाले प्रदान गर्ने खोप तथा डट्स सेवा,
- परिवार योजनाका साधनहरूको वितरण,
- निजी-गैह्रसरकारी संस्थाबाट गर्भपतन सेवाको उपलब्धता ।

सरकारी निकायहरूबीचको सहकार्य

- सिंहदरवार वैद्यखाना र नेपाल औषधि लिमिटेडसँग औषधि खरिद कार्य,
- आर्मी अस्पतालमार्फत गरिने स्वास्थ्य शिविर ।

निजी तथा गैह्रसरकारी निकायहरूबाट मन्त्रालयलाई वित्तीय तथा अन्य स्रोत प्राप्ति

- गैह्रसरकारी संस्थाहरूले मन्त्रालयको प्राथमिकताका कार्यक्रममा गर्ने सहयोग,
- अस्पताल सेवा सुदृढीकरणमा गर्ने सहयोग,
- कर्पोरेट निकायको स्वास्थ्य शिविर तथा सचेतना अभियानमा गर्ने योगदान ।

अनुसूची २: निर्देशिकाको प्रयोगकर्ता

यस निर्देशिकाका संभाव्य प्रयोगकर्ताहरू देहाय बमोजिम रहेका छन् :

- (क) स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, विभागहरू तथा केन्द्रहरू,
- (ख) सामाजिक विकास मन्त्रालयहरू, स्वास्थ्य निर्देशनालयहरू र प्रदेश तहका अन्य स्वास्थ्य संस्थाहरू,
- (ग) स्थानीय तहमा रहेका स्वास्थ्य सम्बद्ध कार्यालयहरू,
- (घ) स्वास्थ्य क्षेत्रमा रहेका अर्ध तथा पूर्ण स्वायत्त तथा नियमनकारी निकायहरू,
- (ङ) सरकारी, निजी तथा गैह्रसरकारी अस्पताल एवं स्वास्थ्य संस्थाहरू,
- (च) स्वास्थ्य सम्बद्ध राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घ संस्थाहरू।

अनुसूची ३: साझेदारीका लागि अवधारणा पत्रको खाका

साझेदारीको अवधारणा पत्रमा देहाय बमोजिमका विषयहरू समावेश गर्नुपर्नेछ :

- (क) **पृष्ठभूमि**
औचित्य तथा कार्यक्षेत्र लगायतको विवरण सहित प्रस्तावित साझेदारीबारे छोटकरीमा व्याख्या गर्ने । कार्यक्रमको अपेक्षित नतिजा हासिल गर्नका लागि आवश्यक प्रतिफल र सो प्रतिफल सम्बन्धित क्रियाकलापबारे उल्लेख गर्ने ।
- (ख) **उद्देश्यहरू**
प्रस्तावित साझेदारीले असमानता घटाउन, सेवाको गुणस्तर सुधार गर्न तथा स्रोतको प्रभावकारी उपयोगमा पुऱ्याउन सक्ने योगदानलाई समेत ध्यान दिई उद्देश्य परिभाषित गर्ने ।
- (ग) **अपेक्षित नतिजा**
उद्देश्यअनुरूप हासिल गरिने अपेक्षित नतिजाबारे उल्लेख गर्ने ।
- (घ) **साझेदारीको समयावधि**
प्रस्तावित साझेदारीको समयावधि स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरी साझेदारीको समयावधि थपिन सक्ने वा नसक्नेबारे खुलाउने ।
- (ङ) **वित्तीय तथा अन्य स्रोत सम्बन्धी व्यवस्था**
साझेदारीमा अपेक्षा गरिएका वित्तीय, जनशक्ति वा अन्य स्रोतहरूबारे उल्लेख गर्नुका साथै लागतका प्रमुख शीर्षकहरू खुलाउने ।
- (च) **जोखिम तथा जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू**
साझेदारी कार्यान्वयनमा देखा पर्नसक्ने संभाव्य जोखिम तथा सो न्यूनीकरणका उपायहरू उल्लेख गर्ने ।
- (छ) **अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई**
साझेदारीको अनुगमन, प्रगति प्रतिवेदन र मूल्याङ्कन प्रक्रियाबारे उल्लेख गर्दै सो कार्यमा साझेदार संस्थाको जिम्मेवारी र भूमिका उल्लेख गर्ने । साझेदारीको सिकाइको अभिलेखीकरण र सार्वजनिकरण गर्ने योजनाबारे समेत छोटकरीमा व्याख्या गर्ने ।

अनुसूची ४: साझेदारीका लागि संज्ञौता पत्रको खाका

साझेदारीको संज्ञौता पत्र देहायका विषयहरू समावेश गर्नुपर्नेछ :

- (क) पृष्ठभूमि,
- (ख) उद्देश्यहरू,
- (ग) लक्षित क्षेत्र, समुदाय तथा वर्ग,
- (घ) अपेक्षित नतिजा,
- (ङ) वित्तीय व्यवस्थापन तथा लेखा परीक्षण,
- (च) संस्थागत व्यवस्था तथा सहयोगी निकायहरू,
- (छ) साझेदारहरूको दायित्व तथा जिम्मेवारी,
- (ज) कार्यक्षेत्र तथा दायरा,
- (झ) कार्यान्वयन ढाँचा तथा कार्य योजना,
- (ञ) जनशक्ति व्यवस्थापन तथा क्षमता अभिवृद्धि,
- (ट) सञ्चालक समिति सम्बन्धी व्यवस्था,
- (ठ) समता तथा गुणस्तर सुनिश्चितता सम्बन्धी व्यवस्था,
- (ड) अनुगमन तथा मूल्याङ्कन विधि,
- (ढ) संज्ञौताको अवधि, परिमार्जन तथा नवीकरण सम्बन्धी व्यवस्था ।

अनुसूची ५: प्रगति प्रतिवेदनको खाका

साझेदारी कार्यान्वयनको प्रगति प्रतिवेदनमा देहाय बमोजिमका विषयहरू समावेश गर्नुपर्नेछ :

क्र.स.	विषयहरू	उल्लेख हुनुपर्ने विवरण
१	सारांश	दुई पृष्ठमा नबढाइकन प्रतिवेदनको प्रमुख अंशहरू
२	प्रमुख क्रियाकलापहरू	प्रतिवेदनको अवधिमा सञ्चालन भएका तथा हुन नसकेका प्रमुख क्रियाकलापहरूको विवरण
३	सूचकहरूको अवस्था	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन खाका बमोजिमका सूचकहरूमा भएको प्रगति विवरण
४	वित्तीय स्रोत परिचालन तथा खर्च	सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम वित्तीय तथा अन्य स्रोत परिचालन तथा खर्च सम्बन्धमा भएका प्रगति विवरण
५	समस्या तथा चुनौतीहरू	कार्यान्वयनका क्रममा देखिएका समस्या तथा चुनौतीहरू
६	जोखिम तथा जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू	कार्यान्वयनका क्रममा आइपर्न सक्ने जोखिम तथा सो को न्यूनीकरणका लागि अवलम्बन गरिएका उपायहरू
७	सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रहरू	प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि भविष्यमा सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्र तथा कार्यहरूको विवरण
८	अन्य	माथिका विषयहरूले समावेश नगरेका तर उल्लेख गर्न आवश्यक थप विवरण

अनुसूची ६: साझेदारीको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन खाका

देहायका विषयहरू समावेश गरी साझेदारीको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन खाका तयार गर्नुपर्नेछ :

सि. न.	सूचक	सूचकको परिभाषा	जिम्मेवार निकाय	प्रमाणीकरणका आधार	जोखिम तथा अनुमान	कैफियत

अनुसूची ७: स्वास्थ्य साझेदारी निर्देशक समिति

(क) सचिव, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	संयोजक
(ख) सहसचिव, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय	सदस्य
(ग) महानिर्देशक, स्वास्थ्य सेवा विभाग	सदस्य
(घ) सह-सचिव, अर्थ मन्त्रालय	सदस्य
(ङ) सह-सचिव, महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक मन्त्रालय	सदस्य
(च) सह-सचिव, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय	सदस्य
(छ) सह-सचिव, समाज कल्याण परिषद्	सदस्य
(ज) प्रमुख, गुणस्तर मापन तथा नियमन महाशाखा	सदस्य
(झ) प्रमुख, स्वास्थ्य समन्वय महाशाखा	सदस्य
(ञ) प्रमुख, नीति, योजना तथा अनुगमन महाशाखा	सदस्य-सचिव

निर्देशक समितिको कार्यविवरण देहायबमोजिम हुनेछ :

- (क) साझेदारी सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको छनोट गरी कार्यान्वयनको लागी सम्बन्धित महाशाखालाई निर्देशन दिने,
- (ख) साझेदारी व्यवस्थापन सम्बन्धमा प्राविधिक समितिलाई मार्गनिर्देशन प्रदान गर्ने,
- (ग) साझेदारी सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको प्रगति तथा मूल्याङ्कनको आवश्यकता अनुसार समीक्षा गर्न प्राविधिक समितिलाई निर्देशन दिने,
- (घ) साझेदारीको परिमार्जन, नवीकरण तथा समाप्ति सम्बन्धमा आवश्यक निर्णय गर्ने,
- (ङ) साझेदारी कार्यान्वयनमा देखा पर्ने चुनौती तथा समस्या समाधानका लागि आवश्यक निर्देशन प्रदान गर्ने,
- (च) साझेदारी सम्बन्धमा प्रदेश, स्थानीय तह एवं अन्तर मन्त्रालय समन्वयमा आवश्यकतानुसार सहजीकरण गर्ने ।

अनुसूची ८: प्राविधिक कार्य समिति

(क) प्रमुख, स्वास्थ्य समन्वय महाशाखा	संयोजक
(ख) उपसचिव, समाज कल्याण परिषद्	सदस्य
(ग) उपसचिव, अर्थ मन्त्रालय	सदस्य
(घ) उपसचिव, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय	सदस्य
(ङ) उपसचिव, गुणस्तर मापन तथा नियमन महाशाखा	सदस्य
(च) वरिष्ठ स्वास्थ्य प्रशासक, नीति तथा योजना शाखा	सदस्य
(छ) प्रतिनिधि (उपसचिवस्तर), स्वास्थ्य सेवा विभाग	सदस्य
(ज) उपसचिव, नीति तथा योजना शाखा	सदस्य-सचिव

प्राविधिक कार्य समितिको कार्यविवरण देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) साझेदारीका संभाव्य क्षेत्रहरू पहिचान गर्ने,
- (ख) साझेदारी संझौताको मस्यौदा पुनरावलोकन तथा सुझाव प्रदान गर्ने,
- (ग) साझेदारीको आन्तरिक तथा बाह्य मूल्याङ्कनका लागि सहजीकरण गर्ने र आवश्यकता अनुसार मापदण्ड तयार गर्ने,
- (घ) साझेदारी कार्यान्वयन सम्बन्धी अनुगमन, प्रगति प्रतिवेदन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन समीक्षा गर्ने,
- (ङ) कार्यान्वयनका क्रममा आउने चुनौती तथा समस्या समाधानका लागि पहल गर्ने,
- (च) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा गरिने स्वास्थ्य क्षेत्र सम्बन्धी साझेदारीका लागि आवश्यक प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने,
- (छ) यस निर्देशिकाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि समन्वय तथा सहजीकरण सम्बन्धी आवश्यक अन्य कार्य गर्ने,
- (ज) पेश भएका प्रस्तावित कार्यक्रमहरूको मूल्याङ्कन गरी निर्णयका लागि निर्देशक समितिमा पेश गर्ने।